

גליון 15, 16 באפריל 2009

חלוקת מזון והגדלת פערים

רעב אינו עניין 'טבעי', אפילו במדינה המקדשת את הקפיטליזם.

מאת **יפעת סולל**

דבר אינו מחזק את הקפיטליזם הישראלי כמו 9 מיליוני השקלים, שהעביר נתניהו לעמותות שמחלקות מזון. כל שנה, יותר אנשים צובאים על פתחן של העמותות, ודאי כעת, בעיצומו של המשבר הכלכלי, המשמש הצדקה לפיטוריהם של אלפי עובדים, המאבדים את הכנסתם.

במערכת הפוליטית הישראלית קיים שיתוף פעולה מפליא בין מייצגי האינטרסים של בעלי ההון (אנשי הליכוד, קדימה, מפלגת העבודה וישראל ביתנו), לבין אלה המייצגים חלק מעניי ישראל: המפלגות החרדיות. אלה גם אלה, מאמינים, כי הסדר החברתי מחייב קיומם של אנשי הון, אשר בעת רצון נותנים נדבה לעניים. ההצדקות שונות, אבל התוצאה זהה: כדאי לעשירים לזרוק מטבע לרעב, כי זו מצווה (אומרים החרדים), וכי כך מונעים ייאוש (אומרים בעלי ההון).

מניעת ייאוש היא אינטרס מרכזי של ההון ושוחרי חיזוקו, שכן אנשים מיואשים יכולים לעשות מהפיכה, לארגן הפגנות, או לבחור במפלגה שמייצגת את האינטרסים הכלכליים שלהם. לו היו מקבלי המזון מהעמותות מצביעים לפי האינטרסים שלהם, דמותה של הכנסת ה-18 הייתה שונה לחלוטין ונתניהו לא היה ראש ממשלה. נכון, ישנן גם דרכים אחרות בישראל לשמר שלטון: תמיד אפשר לצאת למלחמה קטנה בצפון או בדרום ולהשכיח (עד תום הקמפיין) את המצב החברתי-כלכלי. אבל בינתיים חלפו הבחירות ואיתן המלחמה, אך המשבר הכלכלי נותר במקומו.

אין דבר 'טבעי' ברעב גם במדינה, בה שולטים השוק החופשי והקפיטליזם. הפיטורים בחודשים האחרונים נועדו לקצץ בהוצאות, כדי לשמר את שער המניות של החברות הגדולות בבורסה. בכמה מקרים, נעשה שימוש במשבר, כדי להצדיק פיטורים, שאין להם כל הצדקה. הממשלה הייתה יכולה וצריכה למנוע את רוב הפיטורים, ולא בדרך של מתנות לבעלי ההון.

גם לאחר הפיטורים, המפוטרים ברובם לא היו צריכים להגיע למצב של הזדקקות לתרומות מזון. חקיקת המגן הייתה צריכה לתת מענה למפוטרים, באמצעות פיצויי פיטורים ודמי אבטלה, המאפשרים חיים בכבוד לתקופות ביניים ממושכות של חיפוש עבודה (כמקובל באירופה), ולא לשלושה חודשים ובתגמול חלקי.

גם כל הקשישים, הפונים לעמותות לחלוקת מזון, לא היו אמורים להיות שם. מדינה בעלת אחריות מינימלית דואגת שלאזרחיה הזקנים תהיה קיצבה, המאפשרת להם קיום בכבוד, ואינה משליכה לעברם 2,532 שקלים (לכל היותר, אם עברו את גיל 80), האמורים להספיק לכיסוי כל ההוצאות עבור מזון, תרופות, חשמל ועוד.

כדאי להזכיר, כי מנכ"ל משרד הרווחה, הקורא להגדלת תקציבי העמותות לחלוקת מזון, עמד בראש ועדה, שאך לפני שנה פרסמה דו"ח בנושא הביטחון התזונתי. הדו"ח קבע, שחלוקת מזון אינה הפתרון, וכי המדינה צריכה לשנות את מדיניות הקיצבאות, כך שתובטח הזכות לקיום בלי תורי המזון המביישים. אך מנכ"ל משרד הרווחה הבין, כנראה, כי לממשלת נתניהו, כמו לממשלת אולמרט לפניה, אין עניין בשינוי סדרים חברתיים, וכל עניינה בהשקטת הציבור. כפקיד נאמן, הוא התיישר עם עמדת שרו וממשלתו, ומנסה להשיג עוד כמה פירורים לצלחת הנדבות.

נתניהו, כנראה, לא יחזור על שגיאות שעשה בכהונתו הקודמת כראש הממשלה. הפעם הוא אינו מאשים את המובטלים והעניים במצבם. הפעם הוא מדבר על "המשבר", מגלה אמפתיה ואפילו יושב עם יו"ר ההסתדרות (המשתף איתו פעולה בשימור המערכת) ועם נציגי הארגונים החברתיים לדיונים משותפים.

נתניהו למד, כי כאשר מטיחים את האמת הקפיטליסטית, הציבור כועס. לכן הדרך היעילה, מבחינתו, להמשיך ולהגדיל את הפערים, לצמצם את מדינת הרווחה ולהגדיל את הכנסות בעלי ההון היא להצהיר מעל כל במה, שהוא 'מבין את הקשיים' של הציבור ו'מזדהה עם העניים'. וכ"הוכחה" אולטימטיבית להזדהותו - להעביר כמה מיליוני שקלים לעמותות לחלוקת מזון, כדי שלא יהיו רעבים בחג. אחרי החג, יאושר תקציב המדינה, שיטיל גזירות, יצמצם תקציבי חינוך ורווחה ולא ימנע את הפיטורים הבאים. כך נשמר השקט החברתי עד החג (היהודי) הבא.

כספי הפנסיה: מביטחון לעובדים לביטחון להון

החיסכון הפנסיוני נועד להעניק לעובדים ולעובדות מקור הכנסה יציב לתקופה שלאחר הפרישה מעבודה. מאז 1995, יעוד זה הולך ומפנה מקומו לייעוד שונה: הבטחת אשראי למגזר העסקי והבטחת הכנסות נאותות לחברות הביטוח, המנהלות את קרנות הפנסיה החדשות. כך עולה מנייר עמדה, שכתבו **ברברה סבירסקי ושלמה סבירסקי** ממרכז אדוה.

מאז 1995, מופנה חלק גדל והולך של כספי הפנסיה לשוק ההון – כיום מהווה חלק זה 70% מצבירת הפנסיה. התוצאה היא כפולה: מצד אחד, עמיתי הקרנות אינם יודעים עוד, כבעבר, מה יהיה גובה הפנסיה החודשית שיקבלו; מצד שני, האשראי העומד לרשות המגזר העסקי גדל, בין 2003 ל-2007, מ-528 מיליארד ש"ח ל-729 מיליארד ש"ח – גידול של 38%. בכלל הגידול הזה, הגידול הרב ביותר נרשם באשראי שהעניקו "המשקיעים המוסדיים", ובראשם - קרנות הפנסיה: מ-56 מיליארד ש"ח ל-190 מיליארד ש"ח – גידול של 240%.

מכירת קרנות הפנסיה ההסתדרותיות לשעבר לחברות הביטוח פגעה בביטחון של העובדים לעת פרישה, משום שחברות הביטוח נוטלות כיום לעצמן בין 15% ל-20% מכספי הפנסיה. הן עושות זאת בשני אופנים: האחד, דמי ניהול גבוהים מבעבר, שיכולים להגיע עד 11% מהפרשות העמיתים, אך עומדים בממוצע על כ-6%; השני, גביית דמי ביטוח אובדן כושר עבודה וביטוח שארים. עלות שני הביטוחים האלה משתנה בהתאם לגיל, למין וכיו"ב: היא יכולה לעמוד, עבור גבר בן 30, לדוגמא, על 7% מההפרשה, ועבור גבר בגיל 50 - על 15%. עלות זו אינה מוכרת דיה בציבור, והנגישות לנתונים בעייתית.

מבחינת העמיתים, התוצאות שחברות הביטוח השיגו בשוק ההון עבור כספם אינן מצדיקות את דמי הניהול הגבוהים: בשנים 2004-2008, הרווח הממוצע של קרנות הפנסיה החדשות היה 299 ש"ח (על הפרשה שנתית של 1,000 ש"ח) וכאשר מפחיתים את דמי הניהול, הרווח מתבטל כמעט לחלוטין. לעומת זאת, אילו המשיכו כספי הפנסיה להיות מושקעים באג"ח ממשלתיות (כפי שהיה נהוג כאשר הקופות נוהלו בידי ההסתדרות), היו העמיתים רושמים צבירה יפה: בריבית של 4.8% (הריבית שהממשלה מבטיחה מאז 2003 ל-30% מכספי הפנסיה), הם היו צוברים 768 ש"ח ובריבית של 5.57% (הריבית שהייתה נהוגה עד 2003) - הרווח היה אפילו 900 ש"ח.

מחברי המחקר מציעים, שקרנות הפנסיה יבטיחו לחוסכים ריבית מינימאלית, כפי שנהוג בשוויץ. במקביל, הם מתנגדים להצעת האוצר לפצל את ההשקעות – תיק מסוכן יותר לצעירים, ותיק מסוכן פחות לעומדים בפני פרישה. המחברים שוללים גם את הצעת האוצר לבטל את מסלול ההשקעה הכללי, ולחייב עמיתים לבחור מסלול השקעה אישי. הם מציינים, כי מרבית העמיתים אינם מצוידים בידע ובמידע הדרושים לכך. במקום זאת, עדיף ניהול ציבורי אחראי של החיסכון הפנסיוני.

חיפה תשוב להיות אדומה ב-1 במאי

על רקע המשבר הכלכלי, הגובה מחיר חברתי קשה, יזמו פעילות ופעילים חברתיים, נציגי ועדי עובדים, מפוטרים ומובטלים, התארגנויות שכונתיות וארגונים לשינוי חברתי, לערוך בחיפה הפגנה משותפת לציון ה-1 במאי.

בקול קורא שפרסמו היוזמים צוין, כי גובר הצורך בגיבוש אלטרנטיבה חברתית למדיניות העוני. אמנם בחיפה לא התקיימה הפגנת האחד במאי מזה שנים רבות, אך כעת אפשר לחדש מסורת זו ולהחזיר את האדום לעיר הפועלים.

סיסמת ההפגנה היא: המשבר הכלכלי – לא על חשבוננו!

הפגנת האחד במאי בחיפה תתקיים ביום שישי, 1.5. היא תצא בשעה 12.30 מוואדי ניסנאס, תצעד לאורך רח' הרצל בשכונת הדר, ותסתיים בעצרת בגן בנימין. הקול הקורא מזמין כל מי שמעוניין לקחת חלק בארגון הפגנה רחבה ומשותפת, ליצור קשר עם קואליציית ה-1 במאי – "חיפה האדומה": 050-5510433 (עיסאם מחול), 054-8011483 (רפי קמחי).

מפגש בינלאומי של עובדי ענקית המלט "הולסים" במטרה להקים ארגון יציג

בלבנון נערך לאחרונה מפגש בינלאומי של עובדי ענקית המלט "הולסים", במטרה להקים מסגרת עולמית, שתאחד את כל איגודי העובדים, הפועלים במסגרת החברה.

"הולסים", שנוסדה בתחילת המאה ה-20 בשוויץ, היא כיום חברה רב-לאומית ואחד היצרנים הגדולים בעולם של מלט. היא פועלת ב-70 מדינות ומעסיקה כ-90 אלף עובדים.

במפגש בלבנון לקחו חלק נציגים של איגודי העובדים בענף הבניה המקומי, וכן של בולגריה, צרפת, בלגיה, מרוקו, רומניה, מצרים וטוניסיה. במרכז דיוני המפגש עמדו: הקמת נציגות בינלאומית, השוואת הסכמים קיבוציים, ומצב הבטיחות במפעלים. בין היתר הוחלט לחזק את רשת האיגודים וועדי עובדים בחברה הבינלאומית, הקמת רשת קשר מקוונת בין כל הוועדים בארצות השונות, פעולה לארגון מקומות עבודה במדינות בהן העובדים אינם מאורגנים באיגודים מקצועיים, ולקיים מפגש נוסף בבלגיה, בו ישתתפו נציגי כלל עובדי "הולסים" ברחבי העולם.

תזכורת: הנהלת "הולסים" הגישה תביעה משפטית בינלאומית נגד ממשלת ונצואלה, שהלאימה את מפעלי החברה והעבירה אותם לניהולה של חברת הנפט הלאומית.

חותרים תחת הדמוקרטיה הפרלמנטרית

הרוב הקואליציוני במליאת הכנסת אישר (7.4) את השינוי בחוק יסוד: הכנסת ומשק המדינה, שיזמה ממשלת נתניהו, במטרה לדחות את הגשת תקציב המדינה לשנת 2009 ולאפשר לה להגיש בו בזמן גם תקציב לשנת 2010.

הח"כים של חד"ש ביקרו בחריפות את הצעת החוק הממשלתית, שהוגדרה "הוראת שעה", בהצביעם על אופייה האנטי-דמוקרטי ועל הנזק הגלום בה לחברה הישראלית הסובלת ממשבר כלכלי מעמיק.

ח"כ **מוחמד ברכה** הגדיר את הצעת החוק הממשלתית "אחד השיאים בציניות של השלטון", שעיקר דאגתו – לשמור על שקט בקואליציה עצמה ולהבטיח את יציבותה. אגב כך, הממשלה פוגעת בצורה קשה בכנסת, שאחד מתפקידיה העיקריים הוא – דיוני התקציב במליאה ובוועדות.

ברכה הוסיף, כי בתקופה של משבר כלכלי, זו הרפתקנות להציע תקציב לשנת 2010, כאשר לא ידוע לאן ידרדר המשק הישראלי. לכן יש לראות בהצעת הממשלה להציע תקציב לשנתיים נסיון לחמוק ממחויבותה לסייע למפוטרים ולכל נפגעי המשבר הכלכלי.

ח"כ **חנא סוייד** הדגיש, כי הצעת החוק הממשלתית מבזה את הכנסת, כאשר היא קבעה מסגרת של יום דיונים אחד בלבד לשינוי בחוק יסוד בשלוש קריאות. זוהי רמיסה כוחנית של הדמוקרטיה הפרלמנטרית.

ח"כ **דב חנין** האשים את ממשלת נתניהו בשינוי כללי המשחק תוך כדי המשחק. ממשלה זו יוזמת שינוי במצב החוקי הקיים, כך שלהפלת ממשלה יהיו נחוצים 65 ח"כים ולא 61, כפי שקבוע בחוק היום. ולכך יש להוסיף את הזילות של חקיקת חוק יסוד תוך יום אחד ועוד כ"הוראת שעה".

חנין ביקר בחריפות את הליכוד והעבודה על נכונותן לוותר על כל עקרון דמוקרטי ופרלמנטרי, ובלבד שיובטחו כסאות השרים.

ח"כ **עפו אגבריה** פתח את דבריו באיזכור המלחמה בעזה, שבמהלכה "רצחה ישראל בדם קר כאלף בני אדם, רובם המכריע אזרחים תמימים, הרסה בתים על יושביהם והפכה את עזה לעיי חורבות".

ח"א **אופיר אקוניס** (ליכוד), שהיה יו"ר הישיבה, חרג מסמכותו וניסה לצנזר את הנואם. הוא תבע מח"כ אגבריה לחזור בו מהביטוי "רצחה", אך אגבריה התעקש, וציין כי למד בביקורו בעזה, שזה אכן מה שקרה.

בהמשך נאומו הצביע אגבריה על אטימות הממשלה, אשר מונה 30 שרים ועשרה סגני שרים, אך מתכוונת לקצץ בתקציבי הבריאות, החינוך והרווחה.

ממשלת נתניהו-ליברמן, הוסיף, לא תשקיע בסגירת הפערים בין האזרחים הערבים ליהודים ולא תילחם בעוני ובאבטלה. לעומת זאת, היא תמשיך לבזבז תקציבים על בנייה בהתנחלויות, במקום לסייע למניעת פיטורים ממפעלים בצפון ובדרום.

המלך הוא עירום

שר החוץ אביגדור ליברמן חשף את האמת, שאותה ניסה להסתיר נתניהו באמצעות דיבורי שווא על שלום. ממשלת נתניהו-ליברמן מבטיחה בפירוש מלחמה.

ליברמן הסביר, שהממשלה אינה מעוניינת בהידברות עם העולם הערבי, אינה מעוניינת בפיוס היסטורי עם העם הפלסטיני, אינה מכירה ביוזמת השלום הערבית. לממשלה זו יש דרך אחת: עימות כוחני שאין לו סוף, אך גם אין בו שום עתיד.

דעתו של ליברמן אינה דעת יחיד. ב"מעריב" פורסם ריאיון עם פרופ' בן-ציון נתניהו, אביו של ראש הממשלה, בו מסביר הפרופסור מדוע תשרור מלחמת נצח בין העולם הערבי לבין ישראל. הוא גם מגדיר את האזרחים הערבים בישראל כאויבים, ומוסיף כי בנו, כלומר ראש הממשלה, חושב כמוהו, אך מטעמים טקטיים, אינו מבטא את דעותיו בגלוי.

דיבורו הכן של ליברמן חושף עמדות מסוכנות והרסניות ביותר, כאשר למזרח התיכון זורמים ללא הרף כלי נשק חדישים, עם יכולת השמדה חסרת תקדים.

אם לא ייעשה מאמץ להסדר שלום ישראלי-פלסטיני וישראלי-ערבי כולל, האזור עלול להידרדר למלחמה כזאת, שבסופה לא יוותרו לא פלסטינים ולא ישראלים.

דב חנין

מתוך נאום בכנסת, 7.4

משמידים יבולים, כי המגדלים בדואים

בגיבוי של שוטרים ופקחים של מינהל מקרקעי ישראל, חרשו בשבוע שעבר טרקטורים 500 דונם שדות שעורה של משפחת אל-טורי בכפר אל-ערקיב, ואת שדותיה של משפחת אבו-מקירח מהכפר אום רתאם.

השמדת היבול, שנועד למזון לכבשים, מלמדת פעם נוספת, כי המדינה אינה מכירה בזכותם של אזרחיה הבדואים להשתמש בקרקעות המעטות שנותרו להם בנגב. מכלל אדמות הנגב שהיו ברשותם לפני 100 שנים, נותרו בידי הבדואים רק 3%. אך המדינה פועלת בנחישות, כדי לגזול גם מעט אדמות אלה באמצעות הריסת הבתים והשמדת יבולים.

בהקשר של מדיניות הנישול, כדאי להזכיר דברים חמורים שנכתבו לאחרונה. במאמר אחד ("קו למושב", 26.3) מסופר על הקמת מפעל להשבת קולחים בצומת שוקת, שייטהר שפכים גם של לקיה וחורה, אך ישמש להשקיה רק של אדמות הקיבוצים שומריה, כרמיה ולהב.

במאמר שני (אתר דה מרקר, 31.3) נכתב, כי משרד החקלאות ישקיע 51 מליון שקלים ב"עצירת ההשתלטות על שטחי הלאום" בנגב: הוא יכשיר בתקציב זה 350 אלף דונם לרעייה מסודרת של בקר וצאן, אך לעדרים של יהודים בלבד.

וכך, נוסף להשמדת היבול, הממשלה גם מתכוונת למנוע מהבדואים גידול עדרי צאן, למרות שענף זה משמש עדיין מקור הפרנסה העיקרי של כ 20% מאזרחי הנגב הערבים.

יעלה לבנת

נושאים שנשכחו, ולא במקרה

בכנס באוניברסיטת ת"א, שהוקדש ל-90 שנה למק"י, נשכח המחיר הכבד ששילמו חברי המפלגה הקומוניסטית בשנות פעילותה במחתרת.

מאת **דן יהב**

בשנות המנדט הבריטי נרדפו חברי המפלגה הקומוניסטית בידי הבולשת (CID), כמו גם בידי הממסד הציוני, שגם הסגיר קומוניסטים לידי אותה בולשת. לפי הערכות, הבולשת הבריטית עצרה כ-1200 מחברי המפלגה ועוד כ-800 מתומכיה. 700 מהעצורים גורשו מהארץ. בין המגורשים היו גם שני נערים ערביים ועשרה ארמנים.

שישה קומוניסטים יהודים עונו למוות או מתו בכלא בשל התנאים הקשים והעדר טיפול רפואי. **סיומה מירוניאנסקי,** ששימש כמזכיר סניף ת״א, נרצח בידי קצינים ושוטרים יהודים, ששירתו במשטרה הבריטית, בעת שנחקר בידי הבולשת, אך גופתו הועלמה.

בסוף ינואר 1921, תקפו חברי מפלגת ״אחדות העבודה״ את ״מועדון הפועלים״, שהקים הקומוניסט מרדכי חלדי בחיפה. באמצע פברואר של אותה שנה, פוצצה קבוצת תלמידי הגימנסיה העברית הרצליה הצגה ביידיש של החוג הדרמטי ״מועדון בורוכוב״.

לאחר מאורעות 1921, עצרה המשטרה כמאה קומוניסטים, 40 מהם גורשו מהארץ. בין המגורשים היו המנהיגים: דוא, ריזשיק, שטוק, אברהם לומונוסוב וחיים כץ.

ב-1922 פוטרו קומוניסטים שפעלו ב״ברית האגודות המקצועיות״ (״ועדת ארגון״) ממקומות עבודתם הפרטיים וההסתדרותיים. שמות הפעילים הועברו למשטרה, כדי שתגרשם מן הארץ.

שיא של ההתנכלות ההסתדרותית והבריטית לקומוניסטים אירע בדצמבר 1928. פורסם אז צו בדבר איסור כל פעולה לגאלית למחצה של המפלגה הקומוניסטית. באותה תקופה סגרו את מועדוני ״איחוד״. בשנים 1926-1928, נעצרו 420 חברי המפלגה. השלטונות סירבו להכיר בהם כאסירים פוליטיים, והם הוחזקו בתנאים קשים של אסירים פליליים: עונשים גופניים, כבילת ידיים, מלקות ו״חובת הקריסה״. בתגובה אירגנו הקומוניסטים הכלואים שביתות רעב.

המרד הערבי, שהחל ב-1936, והתנדבות קומוניסטים (וגם אחרים) לבריגדות הבינלאומיות בספרד, שימשו עילה למסע גירושים מחודש של חברי פ.ק.פ. בראש פעולת הגירוש עמדו קציני משטרה יהודים.

הרדיפות הבלתי-פוסקות מצד הבולשת הבריטית, ההסתדרות והמפלגות הציוניות ביטאו את העובדה, שהמפלגה הקומוניסטית הייתה כוח אנטי-אימפריאליסטי עקבי, שהתנגד לשלטון הבריטי ותבע את עצמאות הארץ. למרות מספרם המצומצם של הקומוניסטים, התייחסו אליהם הבריטים כאל איום הן בשל השותפות היהודית-ערבית שהם טיפחו, והן בשל קשריהם עם מפלגות קומוניסטיות ברחבי העולם במסגרת האינטרנציונל הקומוניסטי (הקומאינטרן).

"גאולת הקרקע" : גישת הקומוניסטים

המפלגה הקומוניסטית דחתה בתוקף את המדיניות והאידיאולוגיה הציוניות ואת הפרקטיקה של הנישול של הפלאחים הערבים מאדמתם, ושל הפועלים הערבים – ממקומות עבודה שבבעלות יהודים. הקומוניסטים התעמתו עם היישום של סיסמאות הציונות: ״גאולת הקרקע״ ו״עבודה עברית״.

מאבקים קשים התנהלו נגד גירוש פועלים ערבים בפרדסי השרון, בבתי-חרושת ובבניין. אחד המאבקים המשפטיים המפורסמים בנושא הגירוש של פועלים ערבים ממקומות עבודתם בשנות ה-30 היה ״משפט נס ציונה״ שניהל בית הדין הגבוה של ההסתדרות. את התביעה הגיש הוועד הפועל של ההסתדרות נגד 28 פעילים קומוניסטים, אשר במסגרת ועד הפעולה- ארגנו משמרות בשערי פרדסים במחאה על סילוק פועלים ערבים. פסק הדין היה –סילוק ה׳נאשמים׳ מההסתדרות.

המפלגה הקומוניסטית התנגדה לפרקטיקה של ״גאולת הקרקע״, שבה נקטו מוסדות ציוניים, שהמרכזיים ביניהם היו הכשרת היישוב והקרן הקיימת. לאלה נוספו מוסדות ציוניים אחרים, וביניהם: יק״א, פיק״א, קרן היסוד, קהילת ציון האמריקאית, חברת הכשרת מפרץ חיפה וחברת גאולה.

מוסדות אלה רכשו קרקעות, לעיתים בדרכים עקלקלות, מידי ערבים בעלי שטחי קרקע גדולים, שחלקם התגוררו מחוץ לפלשתינה, ואת האריסים הערבים, שהיו להם משקים על הקרקע, גירשו בעזרת החוקים שחוקקו הבריטים ובסיוע שוטרים בריטיים.

בהקשר זה כדאי לציין, כי הפרקטיקה של הנישול באמצעות חוקים שחוקק הכובש היא מעשה של יום-יום בשטחים הכבושים מאז 1967. אך שימוש בחוק ובמשטרה לצורך הפקעת קרקעות של ערבים מתקיים עד היום גם בתחומי ישראל, ובמיוחד בנגב.

אחד המאבקים העיקריים נגד הנישול התנהל בעמק יזרעאל, שם נושלו התושבים של 26 כפרים ערביים, שעיבדו את השטחים שרכשו מוסדות ציוניים. זאת, בניגוד למיתוס הציוני, כי העמק היה מוצף ביצות ולא מעובד. במהלך ״כיבוש״ אדמות פולה (מרחביה), עמק זבולון (הג׳דרו), ואדי חווארת (עמק חפר), סייעו קומוניסטים לכפריים הערבים במאמציהם למנוע את הנישול.

וכמילות סיום, הנה דברים שאמר **יעקב מאירסון** באסיפת הייסוד של מפלגת פועלים סוציאליסטים, שממנה צמחה המפלגה הקומוניסטית (אוקטובר 1919):

״כל אותם מגדלים שהציונות הבעל-ביתית חושבת לבנות כאן, הם מגדלים פורחים באוויר... חפשו דרך אחרת, חדשה, בטוחה, מצאו דרך השלום עם המוני העמלים של העם השוכן כאן...״

מקורות מידע:
רות לוביץ׳, בחרתי לחיות במאבק, 1985; שמואל דותן, האדומים, 1991; דן יהב, בשבילי הדו-קיום, 2009; אסתר שטארק. תחת העול, משפטים ושפטים, 1927; אלדד חרובי, CID 1920-1948; יוסף וייץ, כיבוש העמקים, תשל״ט.

נחוצה תנועה חברתית שתאמר: מספיק ודי!

האנתרופולוג המרקסיסטי פרופ' **דייוויד הארווי** מהאוניברסיטה העירונית של ניו-יורק, התראיין אצל איימי גודמן. להלן קטעים מהריאיון.*

במה דנו ראשי G20 בכינוסם האחרון?

הם מנסים להמציא מחדש אותה מערכת, אותו קפיטליזם, ששלט בכיפה במהלך 30 השנים האחרונות, אך עם מידה רבה יותר של פיקוח. הם אינם מאתגרים את יסודות המערכת, ואני סבור שהגיעה העת לעשות זאת.

מהם יסודות המערכת?

ביסוד המערכת הנוכחית עומד גידול חסר תקדים בריכוזיות של העוצמה המעמדית. מאז שנות ה-70, אנו עדים לגידול עצום באי-השוויון, לא רק בארצות-הברית, אלא בעולם כולו. הרכוש בעולם מתרכז בידי פחות ופחות ידיים. הניאו-ליברליזם, כפרויקט פוליטי שהחל בשנות ה-70, האיץ את צבירת ההון ואת המיזוגים באמצעות מנגנונים שהוא גיבש בתחום השוק החופשי, ההפרטה, יציאת המדינה מתחום השירותים החברתיים. הניאו-ליברליזם לא מת והוא ממשיך בריכוז העוצמה המעמדית של ההון.

אך המדינות עצמן מעולם לא הפסיקו את מעורבותן בכלכלה. כאשר החברות הגדולות נקלעות לבעיה, המדינה תמיד מחלצת אותן. חברות ההון מודעות להתנהגות זו, ולכן הן נטלו סיכונים גדולים בעשורים האחרונים. את הקשר הזה בין הון לשלטון חייבים לנתק.

במשבר הנוכחי, מתחולל תהליך רחב ממדים של מיזוגים. בוול סטריט נותרו ארבעה בנקים גדולים, המרכזים בידיהם את ההון, את כוחו של המעמד של בעלי ההון. כאשר בוחנים את תוכניות החילוץ וההאצה שגיבשו הממשלות מגלים, כי המטרה היא להותיר את העושר בידי אלה השולטים בו, ולאלץ אותנו לשלם עבור כך. לכן הגיע הזמן לתבוע חלק גדול יותר בעושר ושוויון רב יותר.

וכיצד משיגים זאת?

לאורך זמן, העם נדרש לשלם עבור חילוץ הבנקים והבנקאים, ולכן נחוצה ערנות פוליטית למה שמתרחש. הרי זה מה שקרה במהלך 30 השנים האחרונות, צעד אחר צעד. התמורות לוו בדיבורים על חירות אישית ושוק חופשי. אין זה המשבר הפיננסי הראשון. היו משברים רבים בעשרות השנים האחרונות, ולכולם היה אופי דומה. בארה"ב התחולל בשנות ה-80 משבר בתחום ההלוואות והחסכונות. ב-1982 התחולל משבר חוב במקסיקו, כאשר מדינה זו הייתה ממש קרובה לפשיטת רגל. אך אם הייתה מתרחשת פשיטת רגל, היא הייתה גוררת אחריה בנקים להשקעות בניו-יורק, שהלוו למקסיקו. לכן, כדי להציל את הבנקים האמריקאיים להשקעות, אילצו את העם של מקסיקו לשלם עבור החילוץ.

מה היית עושה, לו היית שר האוצר של ארה"ב?

הייתי נוטל חלק משמעותי מתקציב החילוץ ומעביר לחברת שיקום לאומית, ואומר: "ראו, תפקידכם הראשון לטפל במשבר החריף ובאלה שנושלו. לכן לכו לערים כמו קליבלנד, שהפכו ערים שוממות, ולאזורים שונים בקליפורניה, וטפלו במשבר של אובדן הבתים".

הייתי, למשל, נוטל חלק ניכר מתקציב החילוץ ופודה בו בתים, שהמשפחות המתגוררות בהם עומדות בפני פינוי. את הבתים האלה הייתי מעביר לניהול חברה עירונית או לידי קולקטיב של דיירים, ומאפשר להם להמשיך ולהתגורר בבתים, אף שאינם יותר הבעלים שלהם. התערבות ממשלתית כזאת הייתה גם מונעת את היווצרותם של הנכסים המכונים "רעילים", שצבירתם מוטטה בנקים. צעד כזה לא נעשה, משום שהממשל מעוניין להגן על הבנקאים, ולא על העם.

האם רכישת בתים אינה סיכון מחושב?

בארה"ב קיים מיתוס בדבר בעלות על בתים. אך לגבי רבים, בעלות כזאת אינה רעיון מועיל. לדעתי, זה אינו רעיון מועיל כלל, וזה משתי סיבות:

האחת, כאשר אתה בעלים של בית השקוע בחובות, אתה פגיע מאוד לתנודות בשוק, כפי שקורה עכשיו. שנית, המשבר בשוק הדיור היה אובדן הרכוש המשמעותי ביותר של האוכלוסייה האפרו-אמריקאית מאז ומעולם. משפחות אלה נטלו סיכון, כאשר רכשו בתים בהלוואות. אך הבנקים שנטלו סיכון, נותרו בפועל עם הנדל"ן.

מהי משמעות המשבר לגבי עתיד הקפיטליזם?

משברים הם תקופות חשובות ביותר בתולדות הקפיטליזם. בדרך לא הגיונית, הם הופכים את השיטה להגיונית יותר. הקפיטליזם מתפתח בדרך מסוימת, נתקל בבעיות אמיתיות, נקלע למשבר, ואז נחלץ ממנו כמו עוף החול, אך עם קווי היכר שונים. חווינו משבר ארוך בשנות ה-30 וגם בשנות ה-70. משבר הוא רגע של עיצוב מחדש של הקפיטליזם. וממש עתה, מתחולל תהליך כזה של שימור מבנה הכוח הקודם ושל עיצובו מחדש. אך בחיפוש אחר רווחים, ההון נתקל במגבלות סביבתיות, חברתיות ופוליטיות.

אני סבור, שהגיעה העת לחשוב על חלופה, במלים אחרות, עלינו לחשוב על כלכלה עם שיעור גידול 0, שתשמור על הקיים. אך לשם כך נחוצה כלכלה שאינה קפיטליסטית, כלכלה שאינה חותרת לרווח. כיצד משיגים שינוי מהותי כזה – זו שאלה גדולה, ואין לי מרשם. אך אני סבור שזו אחת משאלות המפתח.

מהי משימתן של התנועות החברתיות?

התנועות החברתיות ניצבות מול אתגר שאינו סובל דיחוי. אם ברצוננו לצאת מהמשבר הנוכחי בדרך אחרת, נחוצה תנועה חברתית חזקה מאוד, שתאמר: מספיק ודי - אנו שואפים לשנות את העולם באופן מהותי. תנועות חברתיות כאלה אינן צצות מהיום למחר. הבורסה התמוטטה בשנת 1929, אך התנועות החברתיות נכנסו לפעולה רק ב-1932/3. נדרשו לשם כך שלוש שנים. כעת, כאשר מושקעים מאמצים בהצלת המערכת, גדל מספרם של אלה המגיעים להכרה, שלמערכת הזאת אין הצדקה, וכי נחוץ משטר אחר. תנועה כזאת יכולה לצמוח במהירות.

הריאיון המלא פורסם ב-2.4 באתר "!Democracy Now".

הוקפאו הפיטורים בחברת החשמל

בית הדין האזורי לעבודה בחיפה קיבל בשבוע שעבר החלטה להקפיא למשך 45 יום את הצעדים שנקט מנכ״ל חברת החשמל, ובהם – פיטוריהם של אלפי עובדים. במהלך תקופה זו, תטופל מערכת המחשוב ותתאפשר הגשת הדו״חות הכספיים של החברה. בית הדין פסק, כי שאר העיצומים שנוקטים העובדים יישארו בעינם. מפסק הדין עולה, כי חברת החשמל נדרשה להציג את החלטת המדינה לגבי תוכנית ״מצפן״ ולגבי הרפורמה.

בית הדין לעבודה בחיפה החליט כמו-כן לבטל את ההשעיה של שלושה חברי ועד עובדי חברת החשמל, שהוענשו בשל השתתפותם בפעילות העובדים נגד הפיטורים המתוכננים.

מוועד העובדים נמסר, כי ״זו הוכחה נוספת לצדקת מאבק העובדים על שמירת מקום עבודתם. ההחלטה תעניק תקווה לארגוני עובדים באשר הם״.

עובדי חברת החשמל נוקטים בעיצומים מאז חודש מרס, במחאה על יישום חד-צדדי של תוכנית פיטורים. בין השאר הפסיקו העובדים לשלוח חשבונות ולגבות חובות, באופן שגרם לחברה נזק משמעותי בתזרים המזומנים.

תוספות שכר בהסכם חדש של עובדי הרבוע הכחול

ההסתדרות חתמה בשבוע שעבר על הסכם עבודה עם הנהלת רשת השיווק הרבוע הכחול להסדרת תנאי עבודתם של 6,000 עובדי הרשת. ההסכם יחול על העובדים הקבועים, שהם רובם המכריע של השכירים ברשת, ויחול גם על הרשתות הבנות.

הסכם עבודה למטפלות ויצ"ו

הסתדרות המעו״ף חתמה בשבוע שעבר על הסכם קיבוצי למטפלות ולמבשלות במעונות ויצ״ו. ההסכם חל על 2,500 מטפלות, ותוקפו הוא עד 31 במרס 2013. במסגרת ההסכם יונהג סולם דירוג חדש בן 10 דרגות, המבטיח לעובדות שכר העולה על שכר המינימום. עד לחתימת ההסכם, כ-90% מהמטפלות במעונות ויצ״ו נמצאו ברמות של שכר מינימום ורבות מהן אף היו זכאיות להבטחת הכנסה. לפי ההסכם, כל שינוי בדרגה הראשונה, עקב שינוי בשכר המינימום, יגרור אחריו שינוי בשכר כל ייתר הדרגות, באותו שיעור.

תוספת שכר בהסכם של האחיות

כ-25 אלף אחים ואחיות, המועסקים בידי המדינה, קופת חולים כללית, הדסה והמרכז לשלטון מקומי, יקבלו תוספת שכר בעלות של 5% במשכורות חודש יוני הקרובה. כך נקבע בהסכם שכר, שנחתם בשבוע שעבר בין הממונה על השכר במשרד האוצר, אילן לוין, לבין הסתדרות האחים והאחיות.

ההסכם מיישם את הסכם המסגרת לתוספת שכר במגזר הציבורי, שנחתם בין ההסתדרות למשרד האוצר באפריל 2008.

נצחון לקומוניסטים במולדובה

בבחירות שהתקיימו לאחרונה במולדובה, זכתה המפלגה הקומוניסטית ברוב ברור (60 מתוך 101 צירים) בפרלמנט, אשר בסמכותו לבחור בנשיא המדינה. הצלחת הקומוניסטים הניעה את מתנגדיהם, הנשענים ככל הנראה על תמיכה מרומניה, לערער על התוצאות ולדרוש ספירה מחדש של הקולות. המתנגדים ארגנו הפגנות אלימות, שבמהלכן השתלטו על בניין הפרלמנט. בתגובה הודיע הנשיא ולדימיר ורונין, כי תתקיים ספירה חוזרת של הקולות, למרות שהמשקיפים מהאיחוד האירופי ומרוסיה סיכמו, כי הבחירות נוהלו באופן דמוקרטי.

ת״ד 26205, ת״א 61261, טל׳ 03-6293944, פקס 03-6297263, info@maki.org.il

אתר מק״י: www.maki.org.il , אתר חד״ש: www.hadash.org.il